

فرش و دستبافته‌های جنوب استان کرمان

مؤلفان

هانیه مهدی پور ارسلو، دکتر ایر حسین چیت ساریان
مهندس حسن عزیزی، مخرم اله توکلی

ناشر:

مرکز کرمان‌شناسی با همکاری بنیاد ایران‌شناسی
با حمایت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان

سرشناسه: مهدی پور ارشلو، هانی، ۱۳۶۹-	
عنوان و نام پدید آورنده: فرش و دستبافته های جنوب استان کرمان / مولفان هانی مهدی پور ارشلو [و دیگران].	
مشخصات نشر: کرمان: مرکز کرمان شناسی: بنیاد ایران شناسی، ۱۳۹۸.	
مشخصات ظاهری: ۱۴۶ ص شابک: ۵-۹۴-۶۱۷۴-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰	وضعیت فهرست نویسی: فیا
یادداشت: مولفان هانی مهدی پور ارشلو، امیرحسین چیت سازیان، حسن عزیزی، فخری اله توکلی.	
یادداشت: با حمایت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان	یادداشت: کتابخانه
موضوع: قالی و قالی بافی - ایران - جیرفت	موضوع: Carpets - Iran -- Jiroft
موضوع: قالی و قالی بافی - ایران - کرمان	موضوع: Carpets - Iran - Kerman
شناسه افزوده: با حمایت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان	شناسه افزوده: مرکز کرمان شناسی
شناسه افزوده: بنیاد ایران شناسی	رده بندی کنگره: NK ۲۸۰۹
رده بندی دیویی: ۷۴۶ / ۷۹۵۵۷۲۴۲	شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۱۳۷۲۲

بنیاد ایران شناسی

بنیاد ایران شناسی

عنوان کتاب: فرش و دستبافته های جنوب استان کرمان
 مؤلفان: هانی مهدی پور ارشلو، دکتر امیرحسین چیت سازیان، مهندس حسن عزیزی، فخری اله توکلی
 ناشر: مرکز کرمان شناسی با همکاری بنیاد ایران شناسی و با حمایت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان
 طرح روی جلد: مهدی پور ارشلو
 صفحه آراپی: حشمت اول
 ویراستار: فرزانه زیدی
 شابک: ۵-۹۴-۶۱۷۴-۶۰۰-۹۷۸-۶۰۰
 نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸
 قیمت: ۷۰ هزار تومان
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 چاپ و صحافی: هنگام

حق چاپ برای ناشر محفوظ است

۱۷		نخستین سخن
۱۹		مقدمه ناشر
۲۱		مقدمه
۲۳		فصل اول: مقدمه موقعیت جغرافیایی و بوم‌شناختی جنوب استان کرمان
۲۵		وضعیت اقلیمی و جغرافیایی استان کرمان
۲۶		جنوب استان کرمان
۲۷		تقسیمات کشوری شهرستان جیرفت
۲۷		وجه تسمیه
۲۸		جگونگی پیدایش و قدمت تاریخی
۲۸		جغرافیایی انسانی
۲۸		ساختار اجتماعی
۲۹		مهم‌ترین مراکز بافت عشایری و روستایی جنوب استان کرمان (جیرفت)
۲۹		ساردوئیه
۳۰		دنفارد
۳۰		اسفندقه
۳۱		جبالبارز
۳۱		امجز
۳۱		اقوام اولیه ساکن در جنوب استان کرمان (جیرفت)
۳۱		قوم بارز
۳۱		قوم جرمان و اوغان
۳۱		قوم قفص (کوچ و بلوچ)
۳۱		قوم جت، زط، جهات، بنوتیان
۳۲		طوایف جیرفت
۳۲		جبال بارزی
۳۲		امگری
۳۲		گوکان
۳۲		مسکون
۳۲		ساردوئیه
۳۲		شیخ‌ها

۳۲	کفشدوزها.....
۳۲	تراکمه.....
۳۲	لر ها.....
۳۲	کوچومی (کچمی).....
۳۳	فاطمی.....
۳۳	مالکی ها رودبار.....
۳۳	سابقی.....
۳۳	شاه ولی بر (شولی بر).....
۳۳	افشار.....
۳۳	ک.....
۳۳	بدوی.....
۳۳	سادات.....
۳۳	کلکی.....
۳۳	طایفه مهنی.....

۳۲	فصل دوم: فرش و فرایند تهیه و تولید آن در جنوب استان کرمان.....
۳۷	مفاهیم فرش، قالی و گلیم.....
۳۷	نظام تولید.....
۳۸	مواد اولیه.....
۳۹	رنگرزی.....
۳۹	مواد رنگرای.....
۴۰	دار (دستگاه قالی بافی).....
۴۱	دار زمینی.....
۴۲	دارهای زمینی تشکیل شده اند از:.....
۴۳	ابزار بافت.....
۴۳	دستوک (دفتین).....
۴۴	چاقو (کارد قالی بافی).....
۴۴	مقراض (Meqhras).....
۴۴	شاخ بز کوهی (پهنان).....
۴۴	روند بافت فرش.....
۴۵	چله دوانی.....
۴۵	بافت.....

۴۵	شیوه و سبک بافت
۴۶	رج شمار
۴۶	محصول پایانی (نهایی)
۴۶	طراحی
۴۶	رمینه متن
۴۷	رمینه متن و حاشیه
۴۸	رمینه حاشیه
۴۸	مساحت و اندازه دستبافته‌های جنوب استان کرمان (جیرفت)
۴۸	قالی
۴۸	قالیچه
۴۹	کناره
۴۹	بشتی
۵۰	یادری

۵۱	فصل سوم: انواع فرش، طرح و نقش در دستبافته‌های عشایری و روستایی
۵۲	انواع نقشه‌های فرش و دستبافته‌ها
۵۳	- نقش گل سرخ
۵۳	- نقش گل سرخ اسفندقه‌ای
۵۵	- نقش گل سرخ قدیم
۵۶	- نقش گل سرخ شبکه‌ای
۵۸	- نقش گل سرخ ریز
۶۰	- نقش مرغ و گلدان
۶۳	- نقش ترنج
۶۴	- نقش میرویشی
۶۶	- نقش بته
۶۸	- نقش ستاره
۶۸	- نقش زنبق
۷۰	- نقش گلدانی
۷۲	- نقش سماوری
۷۴	- نقش سه کله
۷۵	- نقش حشمت گل دار
۷۶	- نقش لچک ترنج حشمت گل دار یا کاشانی

۷۷	- نقش بندی
۷۸	- نقش کله قوچی
۷۹	- نقش دو ترنج (طرح گاوکانی)
۸۰	- نقش سه ترنج
۸۱	- نقش چهار ترنج
۸۲	- نقش شش ترنج
۸۳	- نقش قرص
۸۴	- نقش قرص و قند چین
۸۵	- نقش ابر و باد
۸۵	- نقش خارا
۸۶	- نقش محرمات
۸۷	- انواع حاشیه فرش و دستبافته‌های جنوب استان کرمان (جیرفت)
۹۱	- گلیم
۹۱	- گلیم ساده
۹۲	- گلیم سوزنی
۹۲	- جاجیم
۹۳	- چادرشب
۹۴	- خورجین
۹۵	- قالی بافت
۹۵	- گلیم بافت
۹۵	- جاجیم بافت
۹۸	- خوشاله
۹۹	- جهاز شتر
۹۹	- زیلو
۱۰۰	- سیاه چادر
۱۰۲	- سفره
۱۰۳	- نمکدان
۱۰۴	- آینه‌دان
۱۰۵	- کشکدان
۱۰۵	- جابشقابی
۱۰۶	- تأثیرات فرهنگی بر روی فرش و دستبافته‌های جنوب استان کرمان

فصل چهارم: سبک‌شناسی و تحلیل فرش و دستبافته‌های جنوب	۱۰۹
سبک‌شناسی و تحلیل فرش و دستبافته‌های جنوب استان کرمان	۱۱۱
سبک‌شناسی و تحلیل طرح و نقش	۱۱۲
متن	۱۱۲
متن ترنجدار	۱۱۲
متن غیر ترنجدار	۱۱۲
سبک شکسته	۱۱۳
انواع متن ترنجدار	۱۱۳
انواع متن غیر ترنجدار	۱۱۵
الگوهای واگیردهی	۱۱۵
نقش راه‌راه	۱۱۹
سبک نیمه گردان	۱۲۲
نقش متن ترنجدار سبک نیمه گردان	۱۲۳
نقش واگیره ای متن غیر ترنجدار سبک نیمه گردان	۱۲۵

فصل پنجم: سبک‌شناسی و تحلیل ویژگی‌های بافت فرش و دستبافته‌های جنوب استان کرمان	
(جیرفت)	۱۳۱
سبک‌شناسی انواع گره	۱۳۳
سبک‌شناسی انواع شیوه بافت	۱۳۳
سبک‌شناسی شیوه چله‌کشی	۱۳۳
سبک‌شناسی انواع دار	۱۳۴
دار زمینی ساده	۱۳۴
دار زمینی همراه با سه پایه	۱۳۴
دار زمینی کماندار	۱۳۴
سبک‌شناسی انواع نقشه‌های بافت	۱۳۴
سبک‌شناسی رنگ در فرش	۱۳۵
سبک‌شناسی انواع رنگ‌گری مورد استفاده در فرش	۱۳۶
رنگ‌گری طبیعی و گیاهی	۱۳۶
رنگ‌گری جوهری	۱۳۶
رنگ‌گری گیاهی و جوهری	۱۳۶
جمع‌بندی	۱۳۶
پیشنهادها	۱۳۷

۱۳۸.....	طرح‌های پیشنهادی عملی.....
۱۳۸.....	قالی با نقش گل سرخ.....
۱۴۰.....	قالی با نقش قرص و قندچین.....
۱۴۲.....	منابع.....
۱۴۲.....	منابع فارسی.....
۱۴۴.....	منابع لاتین.....
۱۴۵.....	مصاحبه‌ها.....

فهرست جداول

۸۸.....	جدول ۱-۳: پردترین حاشیه‌های جنوب استان کرمان (جیرفت).....
۱۱۴.....	جدول ۲-۴: انواع سبک شکسته.....
۱۱۶.....	جدول ۳-۴: انواع نقش سماران سبک شکسته.....
۱۱۷.....	جدول ۳-۴: انواع نقش گل سرخ سبک شکسته.....
۱۱۸.....	جدول ۴-۴: بررسی نقش قرص و قندچین.....
۱۱۸.....	جدول ۵-۴: بررسی نقش قرص، سبک شکسته.....
۱۱۹.....	جدول ۶-۴: بررسی نقش خارا، سبک شکسته.....
۱۱۹.....	جدول ۷-۴: بررسی نقش قاب قالی، سبک شکسته.....
۱۲۰.....	جدول ۸-۴: بررسی نقش محرمات، سبک شکسته.....
۱۲۱.....	جدول ۹-۴: بررسی انواع نقوش سبک شکسته.....
۱۲۳.....	جدول ۱۰-۴: بررسی نقش ابر و باد و سبک شکسته.....
۱۲۴.....	جدول ۱۱-۴: بررسی نقش‌های متن ترنجدار، سبک نیمه گردان.....
۱۲۵.....	جدول ۱۲-۴: بررسی الگوی واگیره ای نقش گل سرخ، سبک نیمه گردان.....
۱۲۷.....	جدول ۱۳-۴: بررسی الگوی واگیره ای نقش گلبدانی، سبک نیمه گردان.....
۱۲۸.....	جدول ۱۴-۴: بررسی الگوی واگیره ای نقش بته، سبک نیمه گردان.....
۱۲۸.....	جدول ۱۵-۴: بررسی الگوی واگیره ای نقش زنبق، سبک نیمه گردان.....
۱۲۹.....	جدول ۱۶-۴: بررسی الگوی واگیره ای نقش کله قوچی، سبک نیمه گردان.....
۱۳۸.....	جدول ۱-۵: مشخصات قالی با نقش گل سرخ.....
۱۴۰.....	جدول ۲-۵: مشخصات قالی با نقش قرص و قندچین.....

سخن نخست

از جمله پشتوانه‌های محکم و استوار اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کمیسیون‌ها هستند به طوری که نقش مشورتی این کمیسیون‌های تخصصی همواره از اهمیت ویژه‌ای برخوردار بوده است. در این کمیسیون‌ها افراد صاحب‌نظر در کمیسیون‌های مرتبط با کسب‌وکار خود، با دقت و پشتکار به بررسی و کنکاش به رشد و بالندگی و مرتفع ساختن مشکلات فعالان اقتصادی در حوزه کاری هر کمیسیون کمک می‌نمایند. یکی از این کمیسیون‌ها که همواره در راستای ایفای نقش خود نهایت تلاش را به کار برده است، کمیسیون قالی و صنایع دستی است، که می‌کوشد تا وجاهت گذشته قالی کرمان را به آن بازگرداند و راه را برای ارتقاء این دست‌افزید گرانگ و تثبیت شهرت جهانی آن فراهم سازد.

اگرچه فرش‌های تولید عشایر، مناطق عشیره نشین، در نوع خود از زیبایی و بداعت ویژه‌ای برخوردار هستند و نقشی از خلوص و پاک و همدردی مردم این دیار در برابر آدمی می‌گشاید، با این همه در مقایسه با فرش‌هایی چون راوُر و کرمان، کمی‌م‌جورانه‌اند و شناخت چندان‌ی از آن‌ها نیست، به همین دلیل کمیسیون قالی و صنایع دستی بر آن شد تا با کمک پشتیبانی اتاق بازرگانی کرمان، این کاستی را با تهیه و نشر مجموعه‌ای که اینک از نظر تان می‌گذرد جبران کند و آن را آغازی بر یک پایان قرار دهد، آغاز توجه بیشتر به فرش و دستبافته‌های جنوب و پایان کم‌بسی این در صحت ارزشمند.

گفتنی است که کمیسیون به جزء این، اقدامات دیگری را به شرح ذیل داشته که هر یک در جای خود قابل توجه است:

- بررسی مسائل و مشکلات موجود و ارائه راهکار مشورتی مناسب به منظور بهبود کیفیت تولید قالی، تهیه مواد اولیه، رنگرزی، توسعه دارهای بافت، آموزش، بیمه بافندگان، بررایی نمایه‌گاه، انبارداری، حمل و نقل و تسهیل و توسعه صادرات،
- ایجاد بانک‌های اطلاعاتی، سایت‌های اینترنتی، شناسایی و ایجاد بازارهای مصرف خلی خارجی، مطالعه وضعیت و جایگاه رقبای تولید قالی دست‌بافت ایران در بازارهای بین‌المللی و جمع‌آوری و توزیع اطلاعات بازاریابی و تولیدی و توزیعی مورد نیاز اعضا،
- برگزاری آموزش‌های علمی، کاربردی، فنی، تخصصی و مدیریتی مورد نیاز اعضا و انجام تحقیقات علمی لازم با حداکثر بهروری از امکانات موجود،
- ارائه نظریات مشورتی در تعیین و تدوین استانداردهای مختلف تولید قالی دست‌بافت،
- کمک به فراهم‌سازی امکانات و تسریع در بهره‌گیری از سرمایه، اطلاعات، فن‌آوری، تجربیات داخلی و خارجی و سازمان‌های بین‌المللی مرتبط در جهت رسیدن به اهداف مورد نظر کمیسیون،
- مشارکت با سایر نهادهای دولتی و خارجی، تشکله‌ها، شرکت‌ها و موسسه‌های داخلی و خارجی جهت اعتلای صنعت قالی دست‌بافت،